

O. Czerner

O los zabytków województwa wrocławskiego : sprawozdanie z posiedzenia Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego

---

Ochrona Zabytków 9/1-2 (32-33), 119-120

1956

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

jęwódkzi Konserwator Zabytków obowiązany jest sporządzić wykaz miast i osiedli posiadających budynki zabytkowe zniszczone lub uszkodzone w czasie działań wojennych. Powinien on również pouczyć podległy mu personel o sposobie przeprowadzania rozpoznania w terenie, oznaczania na planie miasta różnego rodzaju budynków zabytkowych lub ich fragmentów z klasyfikacją wg epok stylowych itp. Instrukcja wymaga również przedstawienia zwięzłego opisu technicznego z podaniem charakterystyki poszczególnych budynków oraz fotografii elewacji i interesujących szczegółów. Załączony do instrukcji wzór umownych znaków graficznych zapewnia jednolity sposób wykonania planów, co znakomicie ułatwi ich czytelność, kontrolowanie i prowadzenie studiów porównawczych.

Ministerstwo Kultury i Sztuki — Centralny Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków po głębszym rozważaniu sprawy przyszło do wniosku, że omawianej pracy nie można będzie wykonać w wymaganym terminie (lata 1956—1960) tylko przy pomocy personelu urzędów konserwatorskich. Pragnąc uniknąć powierzchowności orzeczeń uznano za właściwe powołać Komisję orzekającą, której opinie ułatwią władzom konserwatorskim powzięcie decyzji w przypadkach wyboru pomiędzy zachowaniem zabytku lub zezwoleniem na jego rozbiórkę.

W związku z powyższym Ministerstwo Kultury i Sztuki wystąpiło do Ministerstwa Finansów o przyznanie odpowiednich kredytów na zaangażowanie inspektorów nadzoru nad odgruzowaniem przy konserwatorach zabytków w województwach: olsztyńskim, gdańskim, koszalińskim, szczecińskim, zielonogórskim, wrocławskim i opolskim oraz w Centralnym Zarządzie Muzeów i Ochrony Zabytków — kierownika tej akcji, inspektorów dla nadzoru realizacji robót w całym kraju, i stałych członków komisji orzekającej wraz z niezbędnym personelem pomocniczym. Z kwot na wydatki rzeczowe przewiduje się opracowanie planów miast z oznaczeniem obiektów zabytkowych.

Niemniej poważne zadanie w akcji porządkowo-rozbiórkowej na terenie miast i osiedli zniszczonych ma do spełnienia Komitet do Spraw Urbanistyki i Architektury. Komitet opracował „Wytyczne dla Gospodarskich Pracowni Urbanistycznych” Wojewódzkich i Miejskich Zarządów Architektoniczno-Budowlanych.

Zasadniczym tematem tych wytycznych są plany aktywizacji i porządkowania miejskiego majątku nieruchomego, zwane planami porządkowania miasta. Obejmują one zagadnienia renowacji, konserwacji i porządkowania.

Plany porządkowania składają się: z części graficzno-rysunkowej i tabelaryczno-opisowej. Plany te wskazują cel, do którego należy dążyć przy realizacji planu (plansza kierunkowa) — określają tereny przeznaczone do odgruzowania i robót rozbiórkowych, wskazują, gdzie mają być prowadzone roboty budowlane i remonty oraz na jakich terenach należy zakładać zieleńce, drogi i urządzenia sportowe.

Są to więc plany zagospodarowania przestrzennego miasta, lecz sporządzane w formie bardzo uproszczonej i w czasie o wiele krótszym niż ten, jaki jest potrzebny do opracowania podobnego planu przy normalnym trybie postępowania. Należy się spodziewać, że podjęta przez Komitet do Spraw Urbanistyki i Architektury metoda działania da pozytywne rezultaty i że na podstawie planów porządkowych niektóre dotąd zaniedbane i chaotycznie zabudowane miasta i osiedla osiągną wkrótce właściwy układ gospodarczy i wyraz plastyczny.

K. Saski

O LOS ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA WROCŁAWSKIEGO

(Sprawozdanie z posiedzenia Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego)

Niedostateczna opieka nad zabytkami w woj. wrocławskim, grożące im zniszczenie na skutek złego interpretowania Uchwały Prezydium Rządu nr 666 („w sprawie planowej akcji usunięcia pozostałości zniszczeń wojennych w miastach i osiedlach”) były powodem zwołania w dniu 9 marca 1956 r. przez Wrocławskie Towarzystwo Naukowe zebrania, poświęconego tym sprawom i znalezieniu środków zaradczych. Zebraniu przewodniczył prezes Towarzystwa prof. St. Kulczyński, referat wstępny wygłosił prof. M. Morelowski. Obecne było Prezydium Towarzystwa, przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Sztuki, Komitetu Wojewódzkiego PZPR, terenowych władz konserwatorskich, Kurii Arcybiskupiej, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Zaproszeni przedstawiciele Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej nie przybyli, co stało się powodem, że ze strony zebranych padło wiele gorzkich słów pod adresem WRN.

Zabierając głos w dyskusji zebrani omawiali:

a) Sytuację w aktualnym stanie zabytków, szczególnie uwzględniając zniszczenia spowodowane niekontrolowaną akcją odzysku cegły i teraz znów wymykającą się spod kontroli władz kon-

serwatorskich akcją odgruzowania w ramach Uchwały nr 666.

- b) Rozpadanie się całych miasteczek zabytkowych spowodowane ich nikłą aktywnością gospodarczą (wymieniano jako przykłady Chełmsko Śląskie, Bolków, Nowogrodziec, Lubomierz).
- c) Szereg przykładów łamania praworządności ze strony organów władzy terenowej.
- d) Konieczność i sposób wykonania w możliwie krótkim czasie możliwie pełnego katalogu zabytków. Wrocławskie Towarzystwo Naukowe udzieli dla tej akcji pomocy rzeczowej i finansowej.
- e) Konieczność szybkiego przeprowadzenia w niektórych punktach pewnych miast (szczególnie we Wrocławiu) badań archeologiczno-architektonicznych.
- f) Możliwość uzyskania dodatkowych funduszy na opiekę i odbudowę zabytków.

W wyniku narady postanowiono:

1. Specjalna komisja Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego w oparciu o Uchwałę nr LVII/419 z dnia 5.XI. 1955 r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie w sprawie ochrony i opieki nad zabytkami, opracuje projekt analogicznej uchwały dla terenu woj. wrocławskiego a delegacja Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego przedstawi ten projekt Prezydium WRN i MRN we Wrocławiu z prośbą o rozpatrzenie i uchwalenie.
2. Komisja Historii Sztuki Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, przy współpracy z konserwatorami opracuje wy-

tyczne co do sposobu sporządzenia katalogu zabytków woj. wrocławskiego i pomocy, jaką ma w tej sprawie udzielić WTN.

3. Środki na ten cel winny znaleźć się w odpowiednich funduszach Woj. Rady Narodowej, funduszach Wrocł. Tow. Naukowego, Katedr Politechniki i Uniwersytetu. Dodatkowo środki będzie można uzyskać przez wprowadzenie proponowanej dodatkowej opłaty 5 gr przy wykupie biletów tramwajowych (pomocy dla tej sprawy obiecał udzielić przedstawiciel Komitetu Wojewódzkiego PZPR).
4. Wrocławskie Towarzystwo Naukowe przy współpracy z PTTK i Stowarzyszeniem Historyków Sztuki przystąpi do zwołania społecznej sesji przedstawicieli wszystkich stowarzyszeń naukowych, społecznych, związków zawodowych, która zajmie się zagadnieniem opieki nad zabytkami. W ten sposób społeczeństwo udzieli pomocy — Wojewódzkiej Radzie Narodowej.
5. Wrocławskie Towarzystwo Naukowe przy poparciu władz partyjnych zwróci się o pomoc do prasy i radia. Również mający się zacząć ukazywać miesięczny tygodnik kulturalny będzie szeroko poruszał omawiane zagadnienia.

O. Czerner

ODNAWIANIE MIAST CZECHOSŁOWACKICH I ZABYTEKÓW HISTORYCZNYCH *

Rząd Czechosłowackiej Republiki przykłada wielką wagę do zachowania zabytków kultury, przeznaczając na ten cel milionowe kredyty i powołując do życia Państwowy Zakład Rekonstrukcji Zabytkowych Miast i Obiektów. Miasta czechosłowackie wliczają się do renesansu i baroku, doznały w XIX stuleciu wielu ujemnych zmian i odkształceń. Dlatego też zachodzi potrzeba uzdrowienia tego stanu rzeczy. Podstawą wszelkich prac urbanistycznych i architektonicznych jest plan „asanacyjny” (uzdrowienia) historycznego ośrodka miasta. Ogłoszono i uznano za miejskie rezerwy zabytkowe 38 miast w całym kraju. Na czoło wysuwa się stołeczna starodawna Praga, gdzie zrekonstruowano liczne zabytki jak Kaplicę Betlejemską, stanowiącą świętość narodową czeską (tutaj mistrz Jan Hus wygłaszał do prostego ludu swe płomiennie kazania i słowa rewolucyjnej prawdy), dalej klasztor na Strahovie, urządzony jako Pomnik Piśmiennictwa Narodowego i wiele innych.

* Streszczenia z oryginału czeskiego dokonał J. Leplarczyk.

Ryc. 138. Procholice.

